

VEDLIKEHOLD AV SAKSOFON

Har du akkurat begynt, eller planlegger du å begynne å spille saksofon? Da har du nok både som elev og foresatt lyst til å vite mer om hvordan du kan ta vare på instrumentet.

En saksofon er et ømfintlig instrument som krever nøye stell og vedlikehold. Riktig vedlikehold og håndtering er viktig for å forebygge feilslitasje og skader på instrumentet. Ved at vi vedlikeholder saksofonen regelmessig, vil vi unngå store og kostbare reparasjoner. Instrumentet vil også fungere som den skal når det tas i bruk.

I denne guiden finner dere en oversikt over grunnleggende og periodisk vedlikehold. Vi vil forklare hvordan instrumentet er satt sammen, hva dere måtte trenge av utstyr, og hvordan instrumentet skal håndteres og oppbevares.

Vi anbefaler at musikanten får veiledning av en instruktør eller instrumentalist første gangen hun/han skal rengjøre instrumentet. Vi tar høyde for at du som elev/foresatt vil kunne føle deg usikker på utførelse av vedlikehold, selv etter en gjennomgang. Vi oppmuntrer derfor til å kontakte elevens instruktør for videre veiledning, før dere utfører vedlikehold dere ikke er trygge på.

For større reparasjoner anbefaler vi å ta kontakt med en materialforvalter/fagperson.

Tips: *Bruk gjerne denne guiden i kombinasjon med Norges Musikkorps sin video som demonstrerer vedlikehold av saksofon. Du finner videoen på www.superinstruktorene.no under "Instrumentgrupper". Klikk deg så inn på "Saksofon", så finner du videoen nederst på siden.*

Utstyr til vedlikehold

For at du skal kunne ta vare på din saksofon på best mulig måte, trenger du noen hjelpemidler:

1. Innvendig pusseklut med børste, i snor
2. Fleksibel svaber
3. Utvendig poleringsklut
4. Korkfett (cork grease)
5. Rør-etui (rørbeskytter)
6. Kost

7. Munnstykkebørste
8. Klaviaturolje (key oil)
9. Instrumentkoffert til saksofon
10. Stativ til saksofon (valgfritt)
11. Regntrekk til saksofon

Saksofonens ulike deler

Saksofonen din består av flere deler. Vi kan dele saksofonen inn i disse hoveddelene:

1. Munnstykket
2. Halsen/munnrøret
3. Kroppen

Munnstykket

Munnstykket er den delen vi bruker for å stemme instrumentet vårt. Det er derfor viktig å holde denne delen ren og i orden. Vi skyller munnstykket i lunkent vann 1-2 ganger i måneden. Vi bruker en munnstykkebørste, og drar børsten gjennom munnstykket 2-3 ganger før vi tørker av.

Dersom vi lar andre bruke instrumentet vårt er det lurt å desinfisere munnstykket først. Det gjør vi med et eget desinfiseringsmiddel som sprayes på, og tørkes av. Vi kan gjerne desinfisere munnstykket med jevne mellomrom, selv om det kun er oss selv som bruker instrumentet.

Ellers er det lurt å tørke av munnstykket etter bruk for å fjerne rester av spytt, samt beskytte munnstykket med et rør-etui.

Halsen/munnrøret

På munnrøret finner noe vi kaller en *kork*, festet i den ene enden. Det er denne enden vi fester munnstykket vårt til.

Når vi skal feste munnstykket til munnrøret, bruker vi først litt korkfett som vi smører på korken. Dette gjør at delene lett lar seg sette sammen og ta fra hverandre. Korkfettet kan vi fint påføre med fingrene.

Kroppen

Festet til kroppen, finner vi en *endeplugg*. Den sitter festet til det punktet hvor vi kobler sammen halsen og hodet. Når saksofonen vår ikke er i bruk, er det viktig å sette på plass endepluggen. Den beskytter nemlig en annen, mindre del av instrumentet; *oktavpinnen*.

På kroppen sitter også *klaffene* og *putene*. Putene er laget i skinn, og ligger under klaffene. Disse putene er svært ømfintlige, derfor må vi aldri ta på dem. Dersom de blir ødelagt, vil de ikke fungere skikkelig, og vi vil ikke få en ordentlig tone.

Fra tid til annen kan vi oppleve noe vi kaller klebing. Klebing skjer fordi spyttet vårt renner ned og fester seg i putene. (Putene kan og bli fuktige dersom det er rått vær.) For å fjerne spyttet (klebingen) kan vi ta en bit sigarettpapir og legge under klaffen. Vi lar papiret ligge helt i ro, og trykker klaffen ned et par ganger. Det er viktig at vi aldri drar ut papiret mens klaffen ligger nede.

Ca. 1 gang i måneden, eller dersom klaffene går tregt, smører vi klaviaturet inn med en spesiell olje: klaviaturolje (key oil). Vi kan bruke en spiss fyrstikk, eller tannstikker til å påføre oljen. Vi må ikke få olje på putene. Skulle det skje, tørker vi det bort med sigarettpapir. Vi bruker samme metode som når vi fjerner fuktighet fra putene.

Renhold etter spilling

Instrumentet skal alltid rengjøres etter hver spilling. Dette gjør vi for å fjerne fuktighet/spytt fra saksofonen. Dersom vi ikke fjerner denne fuktigheten regelmessig, kan det skade instrumentet vårt.

Før vi begynner å rengjøre, må vi først ta hoveddelene fra hverandre. For å rengjøre innsiden av saksofon-kroppen, bruker den innvendige pussekluten med børste i snor.

Vi tar tak i den lange snoren og slipper loddet ned i den bredeste åpningen på kroppen. Så lar vi loddet komme ut i den andre enden, tar tak i loddet/snoren, og trekker kluten gjennom kroppen med en jevn bevegelse.

Denne metoden benyttes og til halsen, men her bruker vi den fleksible svaberen. Vi stikker den fleksible delen inn i den bredeste åpningen på halsen, slik at den stikker ut i den andre enden. Så trekker vi kluten gjennom halsen med en jevn bevegelse.

Den fleksible svaberen kan vi og bruke når vi skal fjerne fukt fra innsiden av munnstykket. Vi benytter samme metode som før, stikker den fleksible delen inn i den bredeste åpningen på

munnstykket, lar den komme ut i den andre enden, og drar kluten gjennom med en jevn bevegelse.

Utsiden av instrumentet tørker vi av med en tørr bomullsklut. Dette gjør vi for å fjerne rester av støv og fett.

Oppbevaring og håndtering

Når vi skal legge fra oss instrumentet for å ta en pause, legger vi det alltid i kofferten med klaffene vendt mot oss. Det kan være fristende å legge fra seg saksofonen på en stol, eller lignende, men da risikerer vi å skade mekanikken. Alternativt kan vi bruke et eget stativ til å sette fra oss instrumentet.

Når saksofonen ikke er i bruk, kan den oppbevares i kofferten for å beskytte instrumentet mot støv og skader. Vi må unngå å legge gjenstander i kofferten som legger trykk på instrumentet. Dersom du ønsker å ha instrumentet lett synlig og tilgjengelig hjemme, oppbevar det gjerne på et stativ.

Selve kofferten kan vi støvsuge ved slutten av hvert semester. Ønsker vi å pleie kofferten, kan vi gjøre det ved hjelp av skokrem/"vinylforny" - eller lignende, som brukes på bil.

Oppbevaring må ikke skje der det er meget høye temperaturer, eller temperaturer under frysepunktet.

Oppsummering av grunnleggende vedlikehold

Dette skrevet går nøye gjennom hvordan man vedlikeholder en saksofon, men det er ikke alt vedlikehold som er nødvendig for elever og foresatte å tenke på. Er det noe dere lurer på, spør dere instruktør og/eller materialforvalter. For elever og foresatte er det viktigst at dere setter dere inn i det daglige/ukentlige vedlikeholdet som gjøres etter hver spilling.

Se følgende punktliste og tabell:

- Fjern fuktighet fra instrumentet etter spilling
- Fjern støv/fett etter spilling
- Smør kork med korkfett
- Sett *rør-etuiet* over munnstykket når instrumentet ikke er i bruk
- Sett på plass *endepluggen* når instrumentet ikke er i bruk
- Bruk koffert/stativ når du legger fra deg instrumentet
- Ved regn, beskytt klarinetten med regntrekk

Tabellen viser med grønt hvilket vedlikehold elev/foresatt kan gjøre selv:

HVILKEN DEL	VEDLIKEHOLD	HVOR OFTE	UTFØRES AV
Munnstykke	Vaskes med børste og vann	Ukentlig	Elev/foresatt
Kork/munnrør	Smøres med korkfett	Ved montering	Elev/foresatt
Mekanikken	Rengjøres/oljes	Når klaffene går tregt/hvert semester	Materialforvalter
Puter	Fjerne klebing	Ved klebing	Materialforvalter
Instrument, innside	Rengjøre/fjerne fuktighet	Etter hver spilling	Elev/foresatt
Instrument, utside	Fjerne støv/fett	Etter hver spilling	Elev foresatt
Instrumentkoffert	Støvsuge/pleie	Hvert semester	Elev/foresatt

Lykke til!